

วารสารวิชาการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ :
สัญลักษณ์แฝงความหมายจากค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ
Popular culture media and Literature Power :
Signs with the meaning of 12 main values of Thai people

วัชรนันท์ ชูทัพ
ศศ.ม. (ไทยศึกษา), อาจารย์
ภาควิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Journal of Humanities and Social Sciences

A b s t r a c t

This article aims to present 12 main values of Thai people through populist culture and literary arts media. It was analyzed through signs which could see meaning construction and myth in forms, tastes, smells, sounds. It has the power to invite addictively and uses those messages from 12 main values of Thai people to practice. The signs in populist culture and literary arts media obscured the conditions and situation which related to political affiliations whether the policies which showing political ideas of state power. Dictatorial power is from the top to the practitioner but some people do not believe in it and seen it as propaganda. Moreover, there is using populist culture media to dominate people to set people in the society in the way that the government needs. In fact, these 12 values are not new for Thai society but there is a primitive root. However, when the times change, people may be neglected because of the rapid growth of urban society. Hence, the National Council for Peace and Order (NCPO) reintroduces those 12 values back again.

Keywords:

popular culture media, Literacy Arts power, Signs, 12 values.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอเรื่องค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ในสื่อวัฒนธรรมประชานิยมและวรรณศิลป์ เมื่อวิเคราะห์ผ่านสัญญาทำให้มองเห็นการประกอบสร้างความหมายและมายาคติที่แฝงเร้นในรูป รส กลิ่น เสียง ซึ่งมีอำนาจในการเชื่อเชิญให้เกิดการเสพรับแล้วน้อมนำเอาสารคือค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ไปปฏิบัติ สัญญาในสื่อวัฒนธรรมประชานิยมและวรรณศิลป์นี้ยังแฝงเร้นโยงใยให้มองเห็นสภาพและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นนโยบายที่แฝงเร้นความคิดทางการเมืองของอำนาจรัฐ อำนาจแบบเผด็จการ คือ สั่งการจากเบื้องบนสู่ผู้ปฏิบัติ ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่ศรัทธาไม่คล้อยตาม และมองเห็นว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ หรือนำเอาสื่อวัฒนธรรมประชานิยมมาครอบงำเพื่อกำหนดให้คนในสังคมเป็นไปในแบบที่ภาครัฐต้องการ อันที่จริงค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ นี้ ไม่ใช่ของใหม่สำหรับสังคมไทย แต่เป็นรากเหง้าดั้งเดิม แต่พอยุคสมัยเปลี่ยนไปประชาชนอาจจะเลยมกพร่อง เพราะการเติบโตอย่างรวดเร็วของสังคมเมือง ด้วยเหตุนี้คณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงรื้อฟื้นค่านิยมดังกล่าวให้กลับมาอีกครั้ง

คำสำคัญ:

สื่อวัฒนธรรมประชานิยม พลังทางวรรณศิลป์
สัญญา ค่านิยม 12 ประการ

บทนำ

ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เป็นนโยบายที่เกิดขึ้นหลังการปฏิวัติ ของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยรัฐบาลชุดนี้ได้นำเอาค่านิยมดั้งเดิมที่เคยอยู่ในสังคมไทย อันเป็นรากเหง้าดั้งเดิมมาวางเป็นนโยบายปฏิรูปประเทศและพัฒนาสร้างคนในชาติให้เข้มแข็ง ซึ่งก็คือ ค่านิยม 12 ประการ โดยมีเนื้อความ ดังนี้ 1) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม 3) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม 5) รักษา วัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม 6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ ห่วงดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน 7) เข้าใจ เรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (8) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อย รู้จักการเคารพผู้ใหญ่ 9) มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 10) รู้จักดำรงตนอยู่ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 11) เข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักศาสนา 12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, 5)

จะเห็นว่าเมื่อรัฐบาลประกาศใช้นโยบายดังกล่าวก็ได้รับการขานรับจากทุกภาคส่วน โดยแต่ละภาคส่วนได้นำเอาสื่อวัฒนธรรมประชานิยมมาเป็นเครื่องมือปลูกฝังค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ สู่ภาคประชาชนเพื่อให้เกิดผลสู่การปฏิบัติ สื่อวัฒนธรรมประชานิยมดังกล่าวปรากฏทั้งบนท่อยกรอง บทอาขยาน บทเพลง นิทานสำหรับเด็ก

วรรณกรรมเยาวชน การ์ตูนแอนิเมชัน ภาพยนตร์เฉลิมพระเกียรติ
ชุด ไทยนิยม โปสเตอร์ สติกเกอร์ไลน์ เป็นต้น ด้านการศึกษามีการ
ค้นคว้าค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ตามที่ปรากฏในวรรณกรรม
ต่าง ๆ อาทิ ปวีศ ชาติน้ำเพชร (2559) ศึกษาการเล่าเรื่องและ
การสื่อความหมายค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ผ่านภาพยนตร์
เฉลิมพระเกียรติ ชุด ไทยนิยม ในช่วง พ.ศ. 2557 จำนวน 12 เรื่อง

ผลการศึกษา พบว่า การเล่าเรื่องในภาพยนตร์เฉลิมพระเกียรติ
ชุด ไทยนิยม ของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ สร้างโครงเรื่องให้
ตัวละครเผชิญปัญหา แล้วน้อมนำเอาพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางแก้ไขและปรับใช้กับการดำรง
ชีวิต ด้านการสะท้อนสังคม พบว่า ภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีความสำคัญ
และมีบทบาทในการสะท้อนขึ้นนำสังคมในแง่การส่งผ่านข้อความ
จากผู้สร้างไปยังผู้ชม ผ่านเทคนิคต่าง ๆ ของภาพยนตร์ ซึ่งสอดคล้อง
กับวัตถุประสงค์ในการสร้างภาพยนตร์เฉลิมพระเกียรติ ชุด ไทยนิยม
ที่มีเจตนารมณ์ให้คนในสังคมมีจิตสำนึกในความรักชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ ทั้งหมดนี้นำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมที่ดีอย่างยั่งยืน
ปาริยา รอดเรืองฤทธิ์ และคณะ (2559, บทคัดย่อ) วิเคราะห์ค่านิยม
12 ประการ ในนิทานพื้นบ้านทั้งภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า นิทานพื้นบ้านภาคกลาง
ปรากฏค่านิยม 12 ประการ ด้านศีลธรรม ความซื่อสัตย์ การหวงดีต่อผู้อื่น
การรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความกตัญญู การใฝ่หาความรู้
และการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม นิทานพื้นบ้านภาคใต้ปรากฏ
ค่านิยม 12 ประการ ด้านศีลธรรม ความซื่อสัตย์ การเสียสละการมีสติ
รู้ตัว และการไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ นิทานพื้นบ้านภาคอีสาน

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ : สัญญาแฝงความหมาย...

ปรากฏค่านิยม 12 ประการ ด้านการซื้อสัตย์ เสียสละ อดทน ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความกตัญญู การมีสติรู้ตัว และการไม่หาความรู้ นิทานพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏค่านิยม 12 ประการ ด้านการรักษา ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความซื่อสัตย์ การแบ่งปัน การรักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันดี การมีวินัยและเคารพกฎหมาย นักศึกษาหลักสูตรพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหาร กองบัญชาการ กองทัพไทย รุ่นที่ 7 เขียนบทความวิจัย เรื่อง แนวทางขับเคลื่อนค่านิยม 12 ประการ สู่การปฏิบัติของประชาชน (2558, บทคัดย่อ)

ผลการศึกษา พบว่า แนวทางที่ใช้ขับเคลื่อนเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ประชาชน นั่นก็คือ สถาบันการศึกษาและสถาบันสื่อสารมวลชน โดยมีแนวทาง คือ อบรม สัมมนา และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความตระหนักในค่านิยม 12 ประการ ด้านการศึกษาได้แทรกค่านิยม 12 ประการ ไว้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนหลากหลายรูปแบบ เพื่อปลูกฝังค่านิยม 12 ประการ รวมทั้งส่งเสริมบุคคล หน่วยงาน องค์กร ชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนค่านิยม 12 ประการ ไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ อาทิ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เป็นยุทธศาสตร์ที่ภาครัฐใช้ขับเคลื่อนเพื่อปลูกจิตสำนึกของคนในชาติ ให้ร่วมมือกันสร้างสรรค์ประเทศให้เข้มแข็งและเป็นสุข ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ตามที่ปรากฏใน สื่อวัฒนธรรมประชานิยมประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อจะได้มองเห็น การขับเคลื่อนค่านิยม 12 ประการ ไปสู่ภาคปฏิบัติ มองเห็นพลังทาง วรรณศิลป์ที่มีอิทธิพลต่อการปลูกจิตสำนึกของคนในชาติให้นึกถึง ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยแต่ละประเด็นมี รายละเอียด ดังนี้

การขับเคลื่อนสู่วิถีปฏิบัติ : ผ่านค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

เมื่อย้อนไปมองอำนาจสั่งการเพื่อก่อให้เกิดการบังคับใช้ จะเห็นว่าในอดีตนั้นการสั่งการต่าง ๆ จะผ่านอำนาจของพระมหากษัตริย์ แต่หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบประชาธิปไตยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด การขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ จะผ่านคณะรัฐมนตรีโดยออกเป็นนโยบายของภาครัฐจากนั้นประกาศใช้เพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติ เจกเช่นการประกาศนโยบายค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยมี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นผู้นำ นโยบายนี้ประกาศใช้ครั้งแรก เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2557 ผ่านรายการโทรทัศน์ “คืนความสุขให้คนในชาติ” โดยมีผลบังคับใช้ทันทีหลังจากออกอากาศ ซึ่งทุกภาคส่วนก็ได้ขานรับแล้วนำมาปรับใช้ในกระบวนการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ ทหาร ตำรวจ พ่อค้า ประชาชน นักเรียน นิสิตนักศึกษา ช่วง พ.ศ.2557 กระทั่งถึงปัจจุบันคนในสังคมจึงตื่นตัวเรื่องค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เป็นอย่างมาก

ส่วนการขับเคลื่อนค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ สู่การปฏิบัติของประชาชนนั้น คณะรักษาความสงบแห่งชาติมีวิสัยทัศน์ว่า ควรเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเข้าถึงประชาชน นั่นก็คือ สถาบันการศึกษาและสถาบันสื่อสารมวลชน สถาบันการศึกษาได้ขานรับโดยน่านโยบายดังกล่าวไปวางกลยุทธ์และนโยบายการทำงาน นายกมล รอดคล้าย เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) เปิดเผยว่า ภายหลังการประชุมผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ. ได้นำเอาหลักการดังกล่าวมาขยายผลสู่สถานศึกษา

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ : สัญลักษณ์แฝงความหมาย...

โดยบรรจุค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ไว้ในหลักสูตรวิชา ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง จากนั้นจะขยายผลต่อไปยังวิชาลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเสริมสร้างอย่างจริงจัง นอกจากนี้กระทรวงวัฒนธรรมยังจัดหลักสูตรธรรมะศึกษาเข้าไปใน โรงเรียนด้วย (อุไร จักร์ตรีมงคล, 2558, 3-4)

ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชน นำโดย กองดุริยางค์ทหารบก นำเอาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มาเรียบเรียงเป็น บทเพลง ค่านิยม 12 ประการ พร้อมกับนำเสนอความดังกล่าวกวไปให้นักเรียน ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ท่องจำเป็น บทอาขยานและเก็บคะแนน กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำ สติกเกอร์ไลน์ ค่านิยม 12 ประการ กระทรวงวัฒนธรรมจัดทำโครงการ บทเพลงค่านิยม 12 ประการ สำนักนายกรัฐมนตรีจัดทำภาพยนตร์ เฉลิมพระเกียรติ ชุด ไทยนิยม นอกจากนี้รัฐบาลยังส่งเสริมให้ทุกภาค ส่วนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการปลูกฝังค่านิยม 12 ประการ เช่น นำเอา ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มาจัดประกวดอ่านเป็นทำนอง เสนาะ ประกวดคัดลายมือ จัดบอร์ดนิทรรศการ เรียบเรียงเป็นนิทาน ละคร คลิปวิดีโอ เกมส้อออนไลน์ โดยให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงได้ทาง อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ

ส่วนสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญที่ใกล้ชิดเยาวชนที่สุด ได้น้อมรับนโยบายดังกล่าวแล้วขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ทั้งระดับผู้บริหาร ครู บุคลากรของโรงเรียน และนักเรียน โดยผนวกค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ไว้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่ สร้างเสริมและปลูกฝังค่านิยมหลัก ของคนไทย 12 ประการ อาทิ จัดให้

มีการประกวดเล่าเรื่อง อ่านทำนองเสนาะ ท่องบทอาขยาน คัดลายมือ แต่งเพลง ภาพยนตร์ กลอน ประกวดวาดภาพ ร้องเพลงเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีไทย ตลอดจนพานักเรียนไปศึกษา แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อาทิ หน่วยงานตามโครงการพระราชดำริ พิพิธภัณฑสถาน นอกจากนี่ยังจัดให้มีการยกย่องผู้เรียน ครู และบุคลากร ผู้เป็นต้นแบบ และที่สำคัญสถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนและองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ จัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามอย่างใกล้ชิด

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าแนวทางการขับเคลื่อนค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ไปสู่ภาคปฏิบัติ นั้น คณะรักษาความสงบแห่งชาติ กระทำผ่านการส่งมอบนโยบายไปยังหน่วยงานภายใต้สังกัด จากนั้นกระจายความรับผิดชอบตามสังกัดต่าง ๆ สู่ภาคประชาชน เพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติ ซึ่งคล้ายกับนโยบายสร้างชาติ ในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่กำหนดวิถีปฏิบัติผ่านประกาศรฐนิยม 12 ฉบับ ในบทความ วิจัยเรื่อง แนวทางขับเคลื่อนค่านิยม 12 ประการ สู่การปฏิบัติของประชาชน (2558) ได้สะท้อนถึงปัญหาของนโยบายดังกล่าวว่า มีประชาชนบางส่วนยังไม่ตระหนักในความสำคัญของค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ บางกลุ่มก็มีความคิดเห็นขัดแย้งเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทำให้นโยบายที่ประกาศออกมาถูกปฏิเสธจากประชาชนกลุ่มที่คัดค้าน ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงต้องเร่งหาทางสร้างกระแสรับรู้ โดยให้ประชาชนคนในชาติตระหนักถึงคุณค่าที่ได้จากค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มากกว่าจะคิดว่าค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ นั้น กำหนดโดยใคร

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ : สัญญาแฝงความหมาย...

วัฒนธรรมประชานิยม : สื่อกลางปลูกฝังค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

วัฒนธรรมประชานิยม เป็นศัพท์บัญญัติจากคำภาษาอังกฤษว่า Popular Culture หมายถึง วัฒนธรรมที่แพร่หลาย เป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของคนจำนวนมาก วัฒนธรรมประชานิยมนี้สามารถศึกษาได้ทุกเรื่อง ครอบคลุม กว้างขวาง ข้ามสาขาวิชาต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่วรรณกรรม สื่อบันเทิง ภาพยนตร์ บทเพลง ละครโทรทัศน์ แฟชั่น เกมส์ออนไลน์ หรือสื่อสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก (face book) หรือ ยูทูป (youtube) อัมพร จิรัฐติกร (2559, 9) กล่าวว่า วัฒนธรรมประชานิยมนี้เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมเมือง โลกของความทันสมัยทำให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ที่บริโภคหรือเสพรับสื่อในวงกว้าง โดยวัดความนิยมจากการชื่นชอบ ชื่นชม หรือยอมรับโดยผู้คนจำนวนมาก

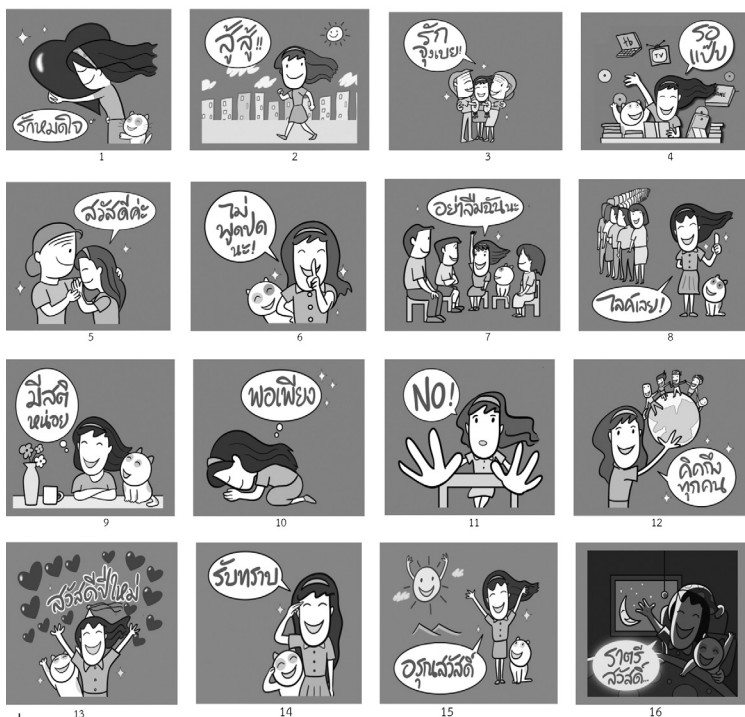
จากกรอบแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่าการที่รัฐบาลเลือกสื่อวัฒนธรรมประชานิยมเป็นสื่อกลางนำเสนอสารหรือเนื้อหา ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ นั้น ก็เพราะว่าสื่อดังกล่าวสามารถซึมซับเข้าถึงประชาชนได้โดยที่ไม่รู้สึกว่าโดนยัดเยียด สื่อวัฒนธรรมประชานิยมจึงกลายมาเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ที่มีจุดเด่น คือ มีความทันสมัย ดึงดูดความสนใจจากสังคม ซึ่งเป็นจุดขายหรือเป็นเครื่องชูโรงให้เกิดวัฒนธรรมการเสพรับ นำเอาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ไปปฏิบัติ สื่อวัฒนธรรมประชานิยมจึงเป็นประติมากรรมสำคัญที่ทำหน้าที่สื่อสาร

เชื่อเชิญให้เกิดการเสพรับสาร โดยที่ผู้เสพไม่รู้สึกรู้ว่ากำลังเสพของเก่า คร่ำครึ เหย ล้าสมัย แต่กลับสร้างค่านิยมขึ้นมาใหม่ว่ากำลังเสพเรื่องราวที่อยู่ในกระแสนิยมหรืออินเทรนด์ (intrend)

ส่วนเนื้อหาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ที่นำมาสรรค์สร้างเป็นสื่อวัฒนธรรมประชาณิยมนั้นปรากฏหลายรูปแบบ อาทิ โปสเตอร์ บทเพลง วรรณกรรม ภาพยนตร์ ละครโฆษณา สติกเกอร์ไลน์ บทร้อยกรอง เป็นต้น แต่การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะสติกเกอร์ไลน์ วรรณกรรม ร้อยแก้วส่งเสริมคุณธรรม บทร้อยกรอง และบทเพลง เท่านั้น ทั้งนี้เพราะจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าสื่ออย่างอื่นได้มีผู้กล่าวถึงรายละเอียดไปบ้างแล้ว

สติกเกอร์ไลน์ (Line Sticker) เป็นสื่อที่พัฒนามาจากอีโมติคอน (Emoticon) หรือสัญลักษณ์แทนอารมณ์ความรู้สึก สติกเกอร์ไลน์ค่านิยม 12 ประการนี้ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นหน่วยงานหลักที่ออกแบบและเผยแพร่ โดยจัดทำเป็นสติกเกอร์ไลน์ ภาพเคลื่อนไหวสื่อความหมายแทนข้อความและอารมณ์ความรู้สึก ระหว่างการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันของโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายแก่การเข้าถึง เข้าใจสาร จดจำ และนำไปปฏิบัติเป็นกิจวัตร นอกจากนี้ ก็ยังมีสติกเกอร์ไลน์สำหรับโอกาสต่าง ๆ อีก 4 ภาพ คือ สวัสดิ์ปีใหม่ รับทราบ อรุณสวัสดิ์ และราตรีสวัสดิ์ ดังรูป 13-16

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ : สัญลักษณ์แฝงความหมาย...

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
แห่งชาติ, 2561

- ¹ มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ² ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน
- ³ กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
- ⁴ ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงทางอ้อม
- ⁵ รักชาติวัฒนธรรมประเพณีไทย
- ⁶ มีศีลธรรม รักษาความสัตย์
- ⁷ เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย
- ⁸ มีระเบียบ วินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
- ⁹ มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ
- ¹⁰ รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ¹¹ มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ
- ¹² คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน
- ¹³ สวัสดิ์ดีใหม่
- ¹⁴ รับทราบ
- ¹⁵ อรุณสวัสดิ์
- ¹⁶ ราตรีสวัสดิ์

บทเพลง เป็นสื่อที่นำมาใช้ในการสื่อสารแนวคิดหลายต่อหลายครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากบทเพลงมีคุณสมบัติพิเศษ คือ ดึงดูดใจ จดจำง่าย มีท่วงทำนอง แสง สี เสียง ให้เสพความบันเทิงไปพร้อมกับการรับสาร ยิ่งถ้ามีวิธีที่ศึ่ประกอบด้วยก็จะเร้าความสนใจเพิ่มขึ้น สำหรับบทเพลงที่นำเสนอแนวคิดค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ นั้น มี 2 ฉบับ คือ ฉบับกระทรวงวัฒนธรรมและฉบับกองดุริยางค์ทหารบก

บทเพลง ค่านิยม 12 ประการ ฉบับกรมดุริยางค์ทหารบก

หนึ่งรักษาติ	ศาสนา	พระมหากษัตริย์
สองซื่อสัตย์	เสียสละ	อดทนได้
สามกตัญญู	พ่อแม่	สุดหัวใจ
สี่มุ่งไฝ่	เล่าเรียน	เพียรวิชา
ห้ารักษา	วัฒนธรรม	ประจำชาติ
หกไม่ขาด	ศีลธรรม	ศาสนา
เจ็ดเรียนรู้	อธิปไตย	ของประชา
แปดรักษา	วินัย	กฎหมายไทย
เก้าปฏิบัติ	ตาม	พระราชดำรัส
สิบไม่ขาด	พอเพียง	เลี้ยงชีพได้
สิบเอ็ด	ต้องเข้มแข็ง	ทั้งกายใจ
สิบสองชาติ	คิดอะไร	ให้ส่วนรวม

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ : สัญลักษณ์แฝงความหมาย...

บทเพลง ค่านิยม 12 ประการ ฉบับกระทรวงวัฒนธรรม

ค่านิยมที่ดี ต้องมีในหัวใจ
ถ้าเรารักเมืองไทย จดจำไว้ให้ดี
ต้องเอาดีให้ได้ เกิดเป็นไทยทั้งที่

ต้องคิดดี ต้องทำดี ต้องทำได้
หนึ่งรักชาติและศาสนกษัตริย์
สองซื่อสัตย์มีอุดมการณ์
สามรู้คุณพ่อแม่ ครูบาอาจารย์

สี่ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาไม่เกียจคร้าน
ตั้งใจเพียรเขียนอ่านให้ดี

ห้ารักษาวัดวัฒนธรรม
หกศีลธรรมต้องมีในใจ เป็นผู้ให้ด้วยใจแบ่งปัน
เจ็ดเรียนรู้ประชาธิปไตย
แปดต้องมีวินัยร่วมกัน ต้องยึดมั่นกฎหมายบ้านเมือง
เก้าต้องมีสติทุกก้าว เดินไปตามรอยเท้าของพ่อ
สิบต้องเพียรและพอในหัวใจ
สิบเอ็ดเป็นคนเข้มแข็ง ไม่ยอมแพ้อำนาจบาตรใหญ่
สิบสองรักประเทศไทย รักส่วนรวม

ต้องคิดดี ต้องทำดี ต้องทำได้

วรรณกรรมร้อยแก้วส่งเสริมคุณธรรม เป็นเครื่องมือดั้งเดิมที่นิยมนำมาใช้เป็นสื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชน สำหรับวรรณกรรมที่เป็นสื่อปลูกฝังค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ นั้น มีทั้งที่เผยแพร่โดยภาครัฐและเอกชน เช่น หนังสือนิทานคุณธรรม ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งรวบรวมนิทานจากชาติต่าง ๆ จัดแบ่งเป็น 12 หมวด ตามค่านิยม 12 ประการ ส่วนของเอกชน เช่น ค่านิยมหลัก 12 ประการ เรียบเรียง โดย กฤษกร เพชรนอก พิมพ์เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์สกายบุ๊กส์ ค่านิยม 12 ประการ พร้อมแผ่นซีดีประกอบ ของ ดร.แพง จินพงศ์, ดร.สุภาพร เทพยสุวรรณ พิมพ์เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์แอปป์ แฟมิลี ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ประพันธ์โดย โชติ ศรีสุวรรณ พิมพ์เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์ ฯลฯ นอกจากนี้ก็ยังมีวรรณกรรมรูปแบบอื่น อาทิ หนังสืออ่านเสริมประสบการณ์ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม 12 ประการ เพื่อให้ผู้ปกครอง ผู้เรียน และครู นำไปใช้ประโยชน์ให้เกิดรูปธรรม เช่น ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ชุดที่ 1 เยาวชนก้าวหน้า ชุดที่ 2 พัฒนาชาติไทย ของ เกริก ท่วมกลาง พิมพ์เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์ วรรณกรรมกลุ่มนี้จะมีเนื้อหาเข้าใจง่าย สั้นกระชับ ให้ข้อคิดที่นำไปสู่ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ และที่สำคัญหนังสือกลุ่มนี้จะมีรูปลักษณ์ ภาพประกอบ สีสดใสสวยงาม และเผยแพร่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรืออีบุ๊ก (E-Book)

วรรณกรรมแปล เป็นสื่ออีกหนึ่งประเภทที่ใช้เพื่อสื่อสารแนวคิดค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เช่น เรื่องเล่าของเด็กดี ของ ยิ่งแท้ช็อก แปลโดย เพชรลดดา สติชวลลย์ พิมพ์เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ วรรณกรรมเรื่องนี้ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นผู้แนะนำให้เยาวชนอ่านด้วยตัวเอง ดังจะเห็นได้จากหน้าสารจากนายกรัฐมนตรี การที่นายก

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ : สัญลักษณ์แฝงความหมาย...

ออกมาแนะนำวรรณกรรมด้วยตนเองนี้ อาจมีนัยยะแฝงเร้นว่าผู้นำได้ทำเป็นแบบอย่าง เสมือนว่าผู้ใหญ่ควรเป็นต้นแบบปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความรู้คู่คุณธรรม วรรณกรรมเรื่องนี้ประกอบด้วยรวมเรื่องสั้นทั้งหมด 18 เรื่อง แม้จะไม่สอดแทรกค่านิยมหลักของคนไทยครบทั้ง 12 ประการ ทั้งนี้เพราะข้อจำกัดด้านพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของไทยและเกาหลีต่างกัน แต่วรรณกรรมเรื่องนี้ก็เป็นตัวจุดประกายให้ผู้อ่านได้ขบคิดที่ดีเพื่อจะได้เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพต่อไป

คำกาพย์ เป็นรูปแบบคำประพันธ์ดั้งเดิมที่กวีนิยมแต่ง ในบทเรียนก็มีบทอาขยาน ชื่อ วิชาเหมือนสินค้า ที่ประพันธ์ด้วยกาพย์ยานี 11 อาจจะด้วยความคุ้นชินของคนส่วนใหญ่ รูปแบบคำประพันธ์ที่ไม่ยากสามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างตรงไปตรงมา ทำความเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ประพันธ์ เรื่องณรงค์ จึงเลือกกาพย์ยานี 11 เป็นเครื่องมือถ่ายทอดเนื้อหาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ โดยมีเนื้อความ ดังนี้

ค่านิยม 12 ประการ คำกาพย์

หนึ่งชาติศาสน์กษัตริย์	มันมนัสเกิดภักดี
อุทิศชีวิตพลี	ดำรงรักษพิทักษ์ไทย
สองสละมานะน้อม	ชื่อสัตย์พร้อมมิหวั่นไหว
สุจริตเกราะคุ้มภัย	ไม่หวาดหวั่นมันอดทน
สามพ่อแม่และครู	มุ่งเชิดชูประเสริฐผล
สำนึกพระคุณล้น	กตัญญูรู้พระคุณ
สี่เฟื่องวิชา	มีความรู้ได้เป็นทุน
ปัญญามาเกื้อหนุน	คุณธรรมนำชีวา

ห้าประเพณีวัฒนธรรม	ต้องน้อมนำแนวรักษา
มรดกสืบทอดมา	มีคุณค่าความเป็นไทย
หกมันดำรงสัตย์	จริยวัตรน่าเลื่อมใส
พุทธธรรมเป็นธงชัย	มั่นกายใจในความดี
เจ็ดรู้และเข้าใจ	ประชาธิปไตยไม่เสรี
รู้สิทธิรู้หน้าที่	พร้อมรักต้องศรัทธา
แปดแน่วในวินัย	ยึดหลักไว้กฎหมายมัน
สังคมสงบพลัน	เพราะระเบียบกฎเกณฑ์นำ
เก้ามีสติรู้ตัวตน	รู้คิดดลผลกระทบ
ไม่หลงทะนงกล้า	รู้หลักธรรมนำชีพหนอ
สิบสร้างสรรค์ชีวิต	เศรษฐกิจผลิตเพียงพอ
ชีวิตไม่คิดท้อ	ต้องเป็นต่อเพราะพอเพียง
สิบเอ็ดจิตและกาย	แข็งแกร่งหมายไม่เอนเอียง
จิตนั้นไม่เคยเลี้ยว	พ่ายยุทธธรรมที่ต่ำทราม
สิบสองป้องผลรวม	เพื่อส่วนรวมทั้งดงาม
ส่วนตัวนั้นมองข้าม	ประโยชน์ตนให้เป็นรอง
ค่านิยมสิบสองนี้	ไข่มุกที่ทองบ่นสนอง
ค่านิยมจะสมปอง	ปฏิบัติด้วยช่วยเกิดผล

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าสี่วัฒนธรรมประชาานิยมทั้ง 4 รูปแบบที่ภาครัฐใช้เป็นช่องทางประชาสัมพันธ์ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ สู่ภาคประชาชน เพื่อให้เกิดผลทางปฏิบัติ จะเห็นว่าสี่ดังกล่าวปรากฏทั้งที่เป็นรูปแบบดั้งเดิม เช่น คำกาพย์ นิทานส่งเสริมคุณธรรม

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ : สัญญาแฝงความหมาย...

สื่อผสม เช่น บทเพลง และสื่อนวัตกรรมใหม่แห่งยุค คือ สดิกเกอร์ไลน์ สื่อวัฒนธรรมประชานิยมนั้นนอกจากสร้างขึ้นภายใต้กระแสสังคมแล้ว ยังเป็นความพยายามที่จะทำเรื่องยากให้กลายเป็นเรื่องง่าย ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมของคนยุคใหม่ที่นิยมเสพความง่ายสะดวก และรวดเร็ว สื่อวัฒนธรรมประชานิยมจึงเป็นประดิษฐกรรมที่เข้ามาเพื่อต่อกรกับกระแสอื่น ๆ เราความสนใจ สร้างกระแสดึงดูด เพราะถ้าไม่สามารถโน้มน้าวคนในสังคมให้คล้อยตามได้ การปฏิบัติก็ไม่เกิดขึ้น ดังนั้น สื่อวัฒนธรรมประชานิยมจึงไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ แต่ยังแฝงสัญญาผ่านรูปและความหมายด้วยพลังทางวรรณศิลป์

สัญญาในสื่อวัฒนธรรมประชานิยม : วรรณศิลป์แฝงความหมาย ในค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

สัญญา (Sign) หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีความหมาย (Meaning) แทนของจริง (Object) ในตัวบท (Text) และในตัวบริบท (Context) สัญญาหนึ่ง ๆ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ รูปสัญญา (Signifier) และ ความหมายสัญญา (Signified) ซึ่งมีทั้งความหมายตรง (denotation) คือ การสื่อความหมายในระดับภาษา และความหมายแฝง (connotation) คือ การสื่อความหมายในระดับมายาคติ สัญญาหนึ่ง ๆ อาจจะเป็นวัตถุ คำ หรือภาพ ซึ่งมีความหมายต่อบุคคลหรือกลุ่มคน (ปิยลักษณ์ เบญจลด, 2549, 71) สัญญาจึงเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความหมายที่ได้สร้างขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นอะไรก็ได้ การรับรู้ความหมายของสัญญาจึงเป็นกระบวนการทางสมองที่เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างภาพที่เห็นกับมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอด

ส่วนวรรณศิลป์ เป็นศิลปะในการแต่งหนังสือ อธิบายได้ว่า ในการแต่งหนังสือหรือคำประพันธ์ทุกประเภท นอกจากต้องมีรูปแบบโดยเฉพาะแล้ว ยังต้องตกแต่งให้เกิดความไพเราะในแง่ต่าง ๆ เพื่อให้ดึงดูดใจผู้อ่าน (วรรณภา ขำนาญกิจ, 2549, 16-17)

ดังนั้นจะเห็นว่าสัญลักษณ์ซึ่งเป็นเครื่องกำกับความหมาย เมื่อประกอบเข้ากับวรรณศิลป์ที่มีพลังในการโน้มน้าวใจ เมื่อมองผ่านสื่อวัฒนธรรมประชานิยมไปสู่การตีความผ่านสัญลักษณ์และพลังทางวรรณศิลป์ พบว่าสื่อวัฒนธรรมประชานิยมประกอบสร้างขึ้นแล้วสื่อความหมายผ่านภาพคำ ท่วงทำนอง แสง สี เสียง ซึ่งผู้สร้างประกอบเข้ากันอย่างมีเอกภาพด้วยศิลปะการตกแต่งหรือวรรณศิลป์ ดังนั้นวรรณศิลป์ในสื่อวัฒนธรรมประชานิยมนอกจากจะแฝงสัญลักษณ์ทางภาษาที่กำกับความหมายแล้วยังแฝงการโน้มน้าวใจชักชวนให้เห็นดีเห็นงามคล้อยตามภาพที่ชวนให้หลงใหลที่ประกอบขึ้นจากรูป รส กลิ่น เสียง ด้วย ซึ่งกรอบแนวคิดนี้จะนำมาวิเคราะห์วัฒนธรรมประชานิยม ดังต่อไปนี้

สตีกเกอร์ไลน์ เป็นการใช้ภาพสื่อความหมาย เบื้องหลังภาพก็คือเนื้อหาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ แต่ละข้อ ที่แฝงนัยยะผ่านอวัจนภาษา (non verbal) คือ คำและภาพเคลื่อนไหว ดังเช่น ภาพที่ 1 สื่อถึงความรักหรือการมอบความรักให้แก่กัน ภาพที่ 2 สื่อถึงความมุ่งมั่นในความเพียร ภาพที่ 3 สื่อถึงความกตัญญูตเวทิตา ภาพที่ 4 สื่อถึงการเอาชนะสิ่งยั่วยวนมุ่งสู่การเพียรหาความรู้ ภาพที่ 5 สื่อถึงความเป็นไทย ภาพที่ 6 สื่อถึงการครองตนให้อยู่ในศีลธรรม ภาพที่ 7 สื่อถึงการแสดงความคิดเห็นอันสะท้อนถึงการเป็นประชาธิปไตย ภาพที่ 8 สื่อถึงการมีระเบียบวินัย ภาพที่ 9 สื่อถึงการไม่หลงเชื่ออะไรง่าย ๆ มีสติคิดก่อนเชื่อ ภาพที่ 10 สื่อถึงการสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของในหลวงรัชกาลที่ 9

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ : สัญลักษณ์แฝงความหมาย...

ที่ทรงพระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางดำรงชีวิต ภาพที่ 11 การปฏิเสธทรัพย์สินเงินทองหรือของที่ได้มาไม่ถูกต้องสื่อถึงการเอาชนะอำนาจฝ่ายต่ำ ภาพที่ 12 สื่อถึง การมองประโยชน์ส่วนรวม ก่อนประโยชน์ส่วนตน และภาพที่ 13-16 สื่อโดยตรงถึง คำที่ใช้ในเทศกาล และโอกาสต่าง ๆ เช่น สวัสดิ์ปีใหม่ รับทราบ อรุณสวัสดิ์ ราตรีสวัสดิ์ จะเห็นว่าถ้อยคำเหล่านี้สะท้อนถึงความเป็นไทย ส่วนถ้อยคำอื่น ๆ เช่น ลู้ ลู้ รักหมดใจ รักจุบเบย รอแป็บ ไลค์เลย โน (No) และคิดถึงทุกคน เป็นคำยอदनนิยมที่ใช้ในการส่งไลน์สะท้อนถึงค่านิยมของยุคสมัย สติกเกอร์ไลน์ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ จึงเป็นศิลปะการตกแต่งที่เป็นนวัตกรรมของยุคที่เกิดจากการนำสารมาประกอบสร้างเป็นภาพ แล้วใช้เทคโนโลยีเชื่อมโยงเข้ากับคนในสังคม ผ่านการเชื่อมต่อกับแอปพลิเคชันของโทรศัพท์เคลื่อนที่ เหมือนหนึ่งว่าต้องการให้ค่านิยม 12 ประการ นี้ แทรกซึมเข้าไปในวิถีปฏิบัติจนเป็นกิจวัตรประจำวัน บทเพลง เป็นการส่งสารผ่านความบันเทิง บทเพลงค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ นี้ มี 2 ฉบับ คือ 1) ฉบับกรมดุริยางค์ทหารบก บทเพลงฉบับนี้มีจุดเด่นตรงความเรียบง่าย สนุกสนาน กระตุ้นอารมณ์ให้ครื้นเครง จังหวะ ท่วงทำนอง ภาษาที่ใช้เรียบง่าย ต่อไปตรงมา ทำให้ง่ายต่อการเต้นรำประกอบ และนำไปปรับใช้กับกิจกรรมอื่น ๆ ค่านิยม 12 ประการ จึงเป็นบทเพลงที่รังสรรค์ขึ้นมาเพื่อเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ บทเพลงนี้จึงมีความสดใสสอดรับไปกับวัยของเด็กที่บริสุทธิ์ และ 2) ฉบับกระทรวงวัฒนธรรม บทเพลงฉบับนี้มีจังหวะกระช้าน ท่วงทำนอง ดนตรี ชับซ้อันทันสมัยกว่าบทเพลงแรก มีศิลปินวัยรุ่นนยอดนิยมร่วมขับร้องประสานเสียง และมีการประสานเสียงเพื่อเน้นย้ำในบางเนื้อหา ซึ่งเป็นการตอกย้ำถึงความสำคัญของค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ บทเพลงนี้รังสรรค์

ขึ้นมาเพื่อหนุ่มสาวยุคใหม่โดยเฉพาะ ดารานักร้องจึงเป็นสื่อบุคคลที่
ประชาสัมพันธ์เชื้อเชิญให้เกิดการเสพรับสาร บทเพลงค่านิยม 12
ประการ ทั้ง 2 ฉบับ นี้ จึงนำเอาความสุนทรีย์ของแสง สี เสียง
ท่วงทำนอง รสคำ รสความ มาประกอบสร้างภายใต้เนื้อหาค่านิยมหลัก
ของคนไทย 12 ประการ สุนทรีย์ภาพและสุนทรีย์รสในบทเพลงจึงเป็น
พลังทางวรรณศิลป์ที่มีอิทธิพลในการโน้มน้าวผู้ฟังให้เกิดความรักความ
ศรัทธาในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และอยากจะทำปฏิบัติน
ให้เป็นคนดีของสังคม

วรรณกรรมร้อยแก้วส่งเสริมคุณธรรม เป็นการสังสารหรือเรื่องราว
ผ่านเหตุการณ์ในท้องเรื่อง จาก ตัวละคร ปมปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ
โดยมีการเดินเรื่องหรือดำเนินเรื่องไปยังจุดมุ่งหมาย ซึ่งก็คือค่านิยมหลัก
ของคนไทย 12 ประการ อันเป็นแก่นของเรื่อง การเสพลีปะเภทนี้
นอกจากได้รับความบันเทิงอันเป็นพลังทางวรรณศิลป์ที่ปรุงแต่งอย่าง
เรียบง่ายแล้ว ยังได้รสความอันเป็นสาระที่เกิดจากการขบคิด วรรณกรรม
ส่งเสริมคุณธรรมจึงไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่เป็นเครื่องมือสังสาร แต่ยัง
ปลุกฝังเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่ ผู้เสพด้วย

คำกาศ เป็นการสังสารผ่านรูปแบบคำประพันธ์ เหตุที่ผู้แต่งเลือก
ถ่ายทอดเนื้อหาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ผ่านกาพย์ยานี 11
นั้น อาจเป็นเพราะคำประพันธ์ประเภทนี้ได้รับความนิยมจากยุคสมัย
การประพันธ์ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน อ่านง่าย จึงหวนกระจัดกระเจง ไม่บังคับ
วรรณยุกต์อย่างโคลง ไม่บังคับคำครุ ลหุ อย่างฉันท ไม่เคร่งครัดสัมผัส
อย่างกลอน การเดินเรื่องไม่วกวน คุณสมบัติข้อนี้ทำให้ผู้มีประสบการณ์
ในการอ่านน้อยก็สามารถเข้าถึงสารได้ เสน่ห์ของค่านิยมหลักของคนไทย
12 ประการ ที่สะท้อนผ่านกาพย์ยานี 11 นั้น อยู่ตรงความเรียบง่าย

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ : สัญญะแฝงความหมาย...

ความไพเราะในรสคำ รสความ และเสียงเสนาะในสัมผัสนอก สัมผัสใน สุนทรียะทางวรรณศิลป์นี้จึงมีพลังในการดึงดูดผู้เสพให้รับเอาสารไป ปฏิบัติ ขัดเกลาอารมณ์ผู้เสพให้อ่อนโยนพร้อม ๆ กับปลูกฝังให้เกิดความรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยผู้เสพไม่รู้สึกละอายระอา บันเทิงคดีประเภทนี้ยังเชื่อมโยงไปสู่กิจกรรมรูปแบบอื่น เช่น คัดลายมือ อ่านทำนองเสนาะ หรือเป็นแม่แบบไปสู่การแต่งคำประพันธ์ รูปแบบอื่นด้วย

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ที่ภาครัฐใช้สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์หล่อหลอมไว้ นั้น เมื่อมองผ่านสัญญะทำให้เห็นการประกอบสร้างความหมายและมายาคติที่แฝงเร้นในรูป รส กลิ่น เสียง ซึ่งมอำนาจในการเชื้อเชิญให้เกิดการเสพรับ แล้วน้อมนำเอาสารคือค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ไปปฏิบัติ รูปแบบของสื่อวัฒนธรรมประชานิยมจึงได้รับการเจียระไนตกแต่งให้งดงามตามสมัยนิยม เพื่อใช้เป็นสื่อล่อตาล่อใจ อำนาจของภาษาในวรรณศิลป์จึงมีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวความรู้สึกงูใจให้คล้อยตามจนสร้างพลังศรัทธาขึ้นในตัวผู้เสพ สัญญะในสื่อวัฒนธรรมประชานิยมและวรรณศิลป์นี้ ยังแฝงเร้นโยงใยให้มองเห็นสภาพและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ทางการเมือง เช่น นโยบายที่แฝงเร้นความคิดทางการเมืองของอำนาจรัฐ เพื่อกำหนดคนให้เป็นไปในแบบที่ต้องการ พร้อมทั้งเพื่อบั่นแยกการยึดมั่นในค่านิยมที่ถูกต้อง การพัฒนาคุณภาพของพลเมืองตามความประสงค์ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่มุ่งปฏิรูปสังคมและพัฒนาคุณภาพพลเมืองให้มีศักยภาพตามเจตจำนง นอกจากนี้ยังเห็นมุมมองของการใช้อำนาจแบบเผด็จการ คือ สั่งการจากเบื้องบนสู่ผู้ปฏิบัติ (top down) ดังนั้นอาจมีผู้สนองนโยบายบางส่วนคัดค้าน

ผลในทางปฏิบัติจึงไม่สมบูรณ์ เพราะเป็นการสั่งการโดยใช้อำนาจรัฐ ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่ศรัทธาไม่คล้อยตามและมองเห็นว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) หรือเป็นแค่การใช้สื่อวัฒนธรรมประชา นนิยมมาครอบงำเพื่อกำหนดให้คนในสังคมเป็นไปในแบบที่ภาครัฐ ต้องการ

บทส่งท้าย

ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เป็นนโยบายของภาครัฐที่เกิดขึ้น จากการนำเอาค่านิยมดั้งเดิมของสังคมไทยมาวางเป็นนโยบายปฏิรูป ประเทศเพื่อสร้างคนในชาติให้เข้มแข็ง ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ นี้ ได้สะท้อนสัญญาณถึงอำนาจของภาครัฐ ซึ่งผู้ปกครองพยายาม จะธำรงรักษาสถานะอำนาจแบบเก่าเอาไว้ในแบบอนุรักษนิยมและพยายาม ผสมผสานกับวาทกรรม คือ คำว่า ประชาธิปไตย ทั้ง ๆ ที่ความเป็นจริง แล้วสิ่งที่ผู้ปกครองกระทำนั้นขัดแย้งกับประชาธิปไตยโดยสิ้นเชิง สัญญา อีกประการ คือ เครื่องมือประชาสัมพันธ์ ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ เลือกใช้ สื่อวัฒนธรรมประชานิยมทั้งสื่อที่ใช้การอ่านและการดู เช่น วรรณกรรม ร้อยแก้วและร้อยกรอง สดิกเกอร์ไลน์ สื่อที่ใช้การดูและการฟัง เช่น แอนิเมชัน บทเพลง เพื่อเป็นช่องทางสื่อสารค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มาสู่ภาคประชาชน ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยแต่ละหน่วย งานต่างเจียระไนสื่อวัฒนธรรมประชานิยมให้ล่อตาล่อใจเชิญชวนให้เกิด การเสพติด สอดคล้องกับที่ ศุภกิจ แดงขาว (2557, บทคัดย่อ) กล่าวว่า การผลิตเนื้อหาเดียว แต่เผยแพร่ผ่านหลายช่องทาง เพื่อตอบรับกับ พฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบันที่รับสื่อหลายช่องทางนั้น คือ การใช้กลยุทธ์ มัลติแพลตฟอร์ม ซึ่งเป็นการนำเอาศาสตร์ด้านการสื่อสารมวลชนและ

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ : สัญลักษณ์แฝงความหมาย...

ประชาสัมพันธ์มารังสรรค์สื่อวัฒนธรรมประชานิยมให้น่าสนใจยิ่งขึ้น
ผนวกกับเป็นการนำเอาเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือช่วยขับเคลื่อนค่านิยม
หลักของคนไทย 12 ประการ ให้เข้าถึงครอบคลุมกลุ่มประชาชนในวงกว้าง

ขณะเดียวกันภายใต้สื่อนี้ก็แฝงสัญลักษณ์คือการโฆษณาชวนเชื่อ
โดยอาศัยพลังทางวรรณศิลป์เป็นตัวขับเคลื่อน ดังจะเห็นได้จากผลการ
ส่งเสริมค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ของ สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ที่เก็บข้อมูลวิจัยทั้ง 4 ภูมิภาค
รวมทั้งพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งการศึกษาระดับพื้นฐาน
อาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา ครูบาอาจารย์ และผู้ปกครอง รวมกลุ่ม
ตัวอย่างทั้งสิ้น 12,162 คน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้เรื่องค่านิยมหลัก
ของคนไทย 12 ประการ นั้น ปรากฏผล ดังนี้

1. ผู้เรียนร้อยละ 94.69 รู้จักค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ
ร้อยละ 46.62 สามารถจดจำค่านิยมหลักของคนไทยได้ครบทุกข้อ
ร้อยละ 48 จำได้เพียงบางข้อ
2. ผู้เรียนร้อยละ 89 เห็นว่าต้องปฏิบัติตามค่านิยมหลักของคนไทย
12 ประการ
3. ผู้เรียนร้อยละ 25 คิดว่าการปฏิบัติตามค่านิยมหลักของคนไทย
12 ประการ นั้น เป็นเรื่องยาก
4. ผู้เรียนร้อยละ 79 พยายามปฏิบัติตนให้ครบถ้วนตามค่านิยมหลัก
ของคน 12 ประการ
5. ในมุมมองของผู้เรียนร้อยละ 84 เห็นว่าอาจารย์อบรมให้ผู้เรียน
ปฏิบัติตนให้ครบตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ
6. ในมุมมองของผู้เรียนร้อยละ 78 เห็นว่าผู้ปกครองอบรมให้ผู้เรียน
ปฏิบัติตนตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

7. ผู้เรียนร้อยละ 64 ให้ข้อมูลว่าแหล่งข้อมูลที่ทำให้ตนรู้จักค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มากที่สุด คือ สถานศึกษาด้านพฤติกรรมตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ของผู้เรียน ปรากฏผล ดังนี้

ค่านิยม	ประถม 1,494 คน	ม.ต้น 1,281 คน	ม.ปลาย 1,291คน	ปวช 929 คน	ปวส 972 คน	ป.ตรี 1,132 คน	รวม 7,099 คน
1.รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	78.05	82.59	73.51	70.61	64.71	62.63	72.78
2.ซื่อสัตย์	62.32	64.09	71.19	66.95	62.65	64.93	65.32
3.กตัญญู	84.81	80.02	77.07	72.55	65.53	65.90	75.28
4.ใฝ่หาความรู้	73.69	61.75	68.94	67.06	61.93	60.78	66.14
5.รักษาวัฒนธรรมไทย	62.12	58.39	54.14	49.62	55.56	58.04	56.81
6.ศีลธรรม	64.06	65.42	70.26	65.55	63.58	67.05	66.04
7.ประชาธิปไตย	74.77	61.44	72.81	61.14	57.10	65.37	66.31
8.วินัย	74.56	69.71	71.65	64.05	60.49	65.02	68.33
9.มีสติ	67.94	57.30	63.59	62.33	55.66	54.42	60.66
10.ปรัชญาพอเพียง	66.80	56.60	59.10	52.10	48.05	50.18	56.42
11.เข้มแข็งกายใจ	73.69	57.38	66.00	64.26	58.64	62.10	64.21
12.เห็นแก่ส่วนรวม	70.15	70.10	70.95	63.29	59.77	61.48	66.59
ภาพรวม	64.79	55.82	59.72	55.51	50.62	51.59	56.92

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, 147

จากผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการนำเอาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ไปสู่การปฏิบัติ สัมฤทธิ์ผลในระดับประถมศึกษาแล้วผลสัมฤทธิ์นี้ก็ลดลงเมื่อผู้รับสารมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น อาจเป็นไปได้ว่าผู้รับสารที่คัดค้านหรือไม่ปฏิบัติตามนั้นบางส่วนไม่ศรัทธาไม่คล้อยตามและมองเห็นว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) หรือเป็นแค่

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ : สัญลักษณ์แฝงความหมาย...

การนำเอาสื่อวัฒนธรรมประชานิยมมาครอบงำเพื่อกำหนดให้คนในสังคมเป็นไปในแบบที่ภาครัฐต้องการ

อันที่จริงค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ นี้ ก็ไม่ใช่ของใหม่สำหรับสังคมไทย แต่เป็นแนวคิดดั้งเดิมที่อยู่ในสังคม แต่พอยุคสมัยเปลี่ยนไปประชาชนอาจจะเลียบกพร่อง เพราะการเติบโตอย่างรวดเร็วของสังคมเมืองที่แข่งขันกันเป็นผู้นะ อำนาจทุนนิยมบริโภคนิยมที่ทำให้มุ่งแต่แสวงหาความร่ำรวยเป็นเป้าหมายสำคัญของชีวิต จนละเลยคุณค่าของคุณงามความดีที่เคยเป็นค่านิยมดั้งเดิมอันเป็นผลึกทางวัฒนธรรม อาจเพราะเหตุนี้คนจะรักษาความสงบแห่งชาติจึงได้รื้อฟื้นค่านิยมดังกล่าวให้กลับมาอีกครั้ง

แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันการเผยแพร่ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ นั้น ภาครัฐก็ไม่ได้มีการผลิตสื่อรูปแบบอื่นเพิ่มเติม ใช้แต่เพียงสื่อที่ผลิตในช่วง พ.ศ. 2557 เผยแพร่ตามหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะหน่วยงานของภาครัฐ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากกระแสการเมืองของรัฐบาลชุดนี้ที่เริ่มคลี่คลายลงแล้ว

เอกสารอ้างอิง

นักศึกษาหลักสูตรพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหาร กองบัญชาการ กองทัพบกไทย รุ่นที่ 7. (2559). แนวทางขับเคลื่อนค่านิยม 12 ประการสู่การปฏิบัติของประชาชน. สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 7(2), 37-46.

ปวีศ ขาดีน้ำเพชร. (2559). การเล่าเรื่องและการสื่อความหมายค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการผ่านภาพยนตร์เฉลิมพระเกียรติ ชุด

- ไทยนิยม ของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ปาริยา รอดเรืองฤทธิ์ และคณะ. (2559). *การวิเคราะห์ค่านิยม 12 ประการที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของไทย* (ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช.
- ปิยลักษณ์ เบญจล. (2549). *โฆษณา : มายาคติที่เชื่อเชิงให้ถอดรหัส. ใน การวิจารณ์ทัศนศิลป์ข้อคิดของนักวิชาการ. กรุงเทพฯ: ชมนาด.*
- รงค์ ประพันธ์พงศ์. (2558). *ค่านิยมแบบไทย*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. (2557). *การขับเคลื่อนค่านิยมหลัก 12 ประการสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา เล่มที่ 1. พิษณุโลก: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1.*
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2561). *สตีกเกอร์ไลน์ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ*. สืบค้น 15 กันยายน 2562, จาก <http://www.sti.or.th/12cvlinesticker/>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *การติดตามและประเมินการส่งเสริมค่านิยมของคนไทย*. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญผลกราฟฟิค.

สื่อวัฒนธรรมประชานิยมและพลังทางวรรณศิลป์ : สัญลักษณ์แห่งความหมาย...

วรรณภา ขำนาญกิจ. (2549). *ชนบววรรณศิลป์กับประพันธ์ศาสตร์ไทยสมัยใหม่ในกวีนิพนธ์ของอังคารกัลยสนพงศ์ และเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์* (ปริญญาานิพนธ์อักษรศาสตร์ดุสิตบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ศุภกิจ แดงขาว. (2557). *นวัตกรรมสื่อสารแนวคิดค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา* (ปริญญาานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อุไร จักษตรีมงคล. (2558). *รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนามาตรฐานประเมินค่านิยม 12 ประการ สำหรับผู้เรียนอายุระหว่าง 12-14 ปี*. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.

อัมพร จิรัฐติกร (2559). บทบรรณาธิการ วัฒนธรรมสมัยนิยม : ความหมายและกระบวนการค้น. *สังคมศาสตร์*. 28 (2), 7-20.